

Wstęp do teorii mediów

Wykład IV

Krzysztof Gajewski
Instytut Komunikacji Specjalistycznej i Interkulturowej
Uniwersytet Warszawski

Warszawa, 24 marca 2022

Spis treści

1	Typy kultur	2
2	Słowo magiczne	2
2.1	Geneza języka magii	2
2.2	Znaczenie języka magii	2
2.3	Specyfika języka magii	3
2.4	Fukcja magiczna	3
3	Skuteczność symboliczna	3
3.1	Pieśń szamańska	3
3.2	Kuracja szamańska	3
3.3	Kuracja szamańska a psychoanaliza	4
3.4	Skuteczność symboliczna	4
4	Literatura	4

1 Typy kultur

Margaret Mead (1901-1978)

1. kultura postfiguracywna

- →przeszłość
- społeczeństwo tradycyjne
- syn kowala zostaje kowalem

2. kultura kofiguracywna

- →teraźniejszość
- dzieci pionierów i emigrantów
- kibuce: pierwsze pokolenie kofiguracywne, następne wraca do modelu postfiguracywnego
- intytucjonalizacja kofiguracji: kultura młodzieżowa

3. kultura prefiguracywna

- →przyszłość
- społeczeństwo informacyjne
- dynamiczna innowacyjność

2 Słowo magiczne

2.1 Geneza języka magii

Bronisław Malinowski (1884-1942) formuła magiczna

- znana od niepamiętnych czasów
- przekazana przez czarownika, boga lub przodków
- in principia erat verbum

2.2 Znaczenie języka magii

znaczenie formuł magicznych sprowadza się do skutków wywoływanych przez słowa magiczne w rytualnym kontekście sytuacyjnym

słowo magiczne: „atrybut relacji między człowiekiem a rzeczą”

2.3 Specyfika języka magii

- różni się od mowy potocznej
- określony sposób wyśpiewywania
- styl: apostrofa połączona z personifikacją (zwrot do przedmiotów nieożywionych)
- dziwne, czasem niezrozumiałe słownictwo
- założeniami teoretyczne: słowa posiadają siłę
- magia sympatycznego powinowactwa
- moc performatywna

2.4 Funkcja magiczna

- funkcja magii słownej: „polega na stwarzaniu poczucia zaufania, na wzmaganiu nadziei oraz oczekiwań i w ten sposób - na stymulowaniu ludzi do wysiłku, wytrwałości i działania”
- funkcja magiczna jest odrębna od funkcji komunikacyjnej czy f. poznawczej

3 Skuteczność symboliczna

3.1 Pieśń szamańska

Claude Lévi-Strauss (1908-2009)

- pieśń szamana to „psychologiczna manipulacja chorego narządu”
- przejście: od rzeczywistości pospolitej do mitu, od świata fizycznego do świata fizjologicznego, od świata zewnętrznego do świata wewnętrznego
- bóle porodowe są upersonifikowane jako zwierzęta:

wuj Aligator, z jego wystającymi oczyma, z ciałem giętkim i pokrytym plamami, który rusza się tu i tam, zatrzymując się i machając ogonem; (...). Ośmiornica, której lepkie przyssawki kolejno wysuwają się i wsuwają

3.2 Kuracja szamańska

- metoda kuracji: uczucia w postaci zwierząt zostają przez chorą poddane racjonalizacji
- kuracja nie działa w naszym przypadku, bo nie wierzymy w mit

3.3 Kuracja szamańska a psychoanaliza

podobieństwa

- „Szaman dostarcza chorej języka, w którym dają się bezpośrednio wyrazić stany nieformułowane”
- kuracja szamańska: pomiędzy nauką medycyną a terapiami psychologicznymi

różnice

- w psychoanalizie chory mówi — buduje mit indywidualny; w kuracji szamanistycznej mówi szaman, który dostarcza mitu społecznego
- w psychoanalizie lekarz dokonuje operacji, w kuracji szamanistycznej chora dokonuje operacji na sobie

3.4 Skuteczność symboliczna

Skuteczność symboliczna — zdolność mitu do pobudzania procesów organicznych

4 Literatura

1. Claude Lévi-Strauss, Skuteczność symboliczna, w: Claude Lévi-Strauss, Antropologia słowa, przeł. Krzysztof Pomian, Wydawnictwo KR, Warszawa 2000
2. Margaret Mead, Kultura i tożsamość : studium dystansu międzypokoleniowego, przeł. J. Hołówka, Warszawa 2000
3. Bronisław Malinowski, Etnograficzna teoria słowa magicznego, przeł. Barbara Leś, w: Antropologia słowa. Zagadnienia i wybór tekstów, red. Grzegorz Godlewski, Andrzej Mencwel, Roch Sulima, Warszawa 2003,